Davidsharpan i Norden. Berättelse ur J. O. Wallins lif

Bokutgåva

Albert Bonniers förlag, Stockholm 1894.

Öreskrifter för folket. N:o 158

DRAG UR SVENSKA SKALDERS LIF.

DAVIDSHARPAN I NORDEN.

BERÄTTELSE UR J. O. WALLINS LIF

AF

MARIE SOPHIE SCHWARTZ.

Med 11 illustrationer.

Johan Olof Wallin

Stockholm. Albert Bonniers förlag.

Pastor primarius Johan Olof Wallin spatserar i Karl XIII:s torg i Stockholm.

Stortorget och kyrkan i Falun.

I Falu trivialskola fanns på sjuttonhundranittiotalet sonen af en fattig underofficer, en rikt begåfvad trettonårig gosse Johan Olof, som stiftade ett förbund benämndt ”*Jeunesserorden*”. Afsikten därmed var att under lofstunderna sysselsätta sig med läsning af vittra verk eller ock hålla föredrag på vers eller prosa i moraliska och religiösa ämnen. Ordens valspråk var: *Sanning och dygd.* Ingen fick inträde, som ej gjort sig känd för oförvitlig vandel. Brott emot sanningen och dygden föranledde till uteslutande ur orden.

Johan Olof var ordförande och den verksammaste af ledamöterna. Det vackra i detta lilla samfunds sträfvanden förvärfvade honom lärarnas högaktning, så att dessa med intresse följde de ungas arbete på fristunderna.

Det hade varit en sammankomst och Johan Olof hållit ett eldigt föredrag om sedlighetens och religionens inbördes förhållande till hvarandra, hvilket föredrag framkallat åhörarnas beundran. Aldrig hade de lifligare än denna afton erkänt, att Johan Olof var den ”styfvaste” ibland dem; aldrig förr hade de så enhälligt skänkt honom sin hyllning.

Johan Olof och tre af kamraterna följdes åt, då förbundskamraterna aflägsnade sig, och det lilla sällskapet skulle just vika af från stora gatan, in på en mindre, då Johan Olof gjorde halt.

”Här skola vi skiljas vid Erik Bergpil,” sade han.

”Å, han kan gärna följa dig, han så väl som vi andra,” menade Gustaf.

”Det kan jag göra,” medgaf Erik och satte sig åter i rörelse, men hejdades af en flicka, som kom utrusande ur huset, vid hvilket gossarna stannat, och tog fatt i Erik.

”Du får ej gå bort,” utropade hon. ”Jag har väntat på dig så länge. Moster har saknat klockan; du har den väl?”

”Lisen, jag har ej klockan,” stammade Erik.

”Gud Fader i himmelen, då blir jag olycklig när

moster kommer hem. Hvar har du gjort af den?”

”Kära Lisen, jag tog den för att ... för att ... gifva den åt skräddaren.”

”Moster skall klaga för morbror,” snyftade flickan.

Åhörarna stodo slagna med häpnad. De förstodo visserligen icke riktigt, hvarom frågan var, men de anade att kamraten tillåtit sig något som ej var rätt.

”Hvad har du gjort?” frågade Johan Olof vänd till Erik. ”Säg oss sanningen. Kanske vi kunna hjälpa dig.”

Erik teg.

”Hjälpa oss,” utbrast Lisen. ”Ack ja, hjälp min stackars bror! Om några få timmar är moster hemma från kaffebjudningen, och finner hon ej klockan, då ...’

Erik Bergpil.

”Men för att kunna hjälpa, måste vi veta sanningen. Har Erik olofvande tagit en klocka?” Johan Olof gjorde frågan med mildt allvar.

”Klockan har tillhört vår aflidne far,” upplyste Lisen. ”Erik skulle få den vid sin första nattvardsgång och morbror hade gifvit mig den i förvar. När nu barnbalen var hos rådmans, lånade Erik klockan, men har sedan icke lämnat den tillbaka. I dag, kort förr än moster skulle gå till kapten Bergs, saknade hon den i min låda och jag vågade icke säga sanningen. Moster hotade att morbror skulle jaga mig ur huset, om klockan icke kom till rätta innan aftonen. Herre Gud, Erik, hvad skall jag nu göra,” snyftade Lisen.

”Du skall gå in!” sade Johan Olof till flickan. ”Erik skall skaffa igen klockan innan er moster kommer hem, det lofvar jag,” tillade han.

”Lofvar du, då är det nog säkert,” hviskade Lisen, aftorkande tårarna och skyndade tillbaka in i huset.

De tre kamraterna sågo på Erik.

”Hvar är klockan?” frågade Johan Olof.

”Hos skräddaren,” stammade Erik. ”Jag har låtit göra mig en ny jacka utan morbrors vetskap och måste sätta klockan i pant ... till dess jag skulle kunna betala jackan.”

Kamraterna växlade ett uttrycksfullt ögonkast.

”Gå efter jackan!” befallde Johan Olof.

Erik tvekade, men då tillsägelsen förnyades, skyndade han in i huset.

Under tiden höllo kamraterna rådplägning och då Erik återkom, hade de redan fattat ett beslut.

”Vi gå nu till skräddaren,” förklarade Johan Olof, ”han får igen jackan och du erhåller klockan tillbaka.”

Erik var alldeles icke böjd att besöka mäster Saxenberg; men då Johan Olof med sin behärskande stämma sade: ”*gå!*” gick Erik, och de andra följde efter.

När de stego in i skräddarens verkstad kom han själf emot dem.

Utan all förberedelse ryckte Johan Olof fram med förslaget att byta ut jackan mot klockan.

Mäster Saxenberg blef vred och hotade att kasta ”pojkarna” ut genom fönstret, om de ej genast lagade sig på dörren. Klockan skulle stanna hos honom till dess jackan blef betald och därmed punktum.

Johan Olof tog det oaktadt åter till ordet och upplyste mästaren att han icke hade rättighet att behålla klockan, alldenstund Erik icke var myndig och således icke fick disponera öfver hvad han ägde. Om nu Saxenberg vidhöll att behålla uret, såg Johan Olof sig tvungen omtala alltsammans för löjtnant Skjöld, Eriks morbror och förmyndare, och då kunde mästaren råka illa ut.

Det låg sanning i gossens ord. Mäster Saxenberg kunde verkligen få stora obehag ifall den hetsige löjtnanten fick kunskap om att han inlåtit sig i affärer med Erik. När allt kom omkring vore kanske bäst att gå in på bytet.

”Hvad heter du?” frågade Saxenberg och pekade på den oförskräckte gossen.

”Johan Olof.”

”Pappa! Det är han som brukar hjälpa Lasse med läxorna,” hviskade en ung flicka som i detsamma kom in i verkstaden med sin lilla syster på armen.

En paus uppstod. Därefter lämnade Saxenberg verkstaden; dottern följde honom. En stund förgick och då han kom tillbaka, gaf han Johan Olof klockan i utbyte mot jackan.

”Jag går in på bytet,” sade skräddaren, ”men mot det villkor att Johan Olof läser med Lasse en timme hvarje afton. Någon ersättning skall jag väl hafva.”

”Jag skall läsa ordentligt med Lasse,” svarade Johan Olof; ”vi vilja icke, att vår kamrat skall förorsaka er någon förlust,” och därmed lämnade gossarna verkstaden och begåfvo sig till Eriks hem, där de träffade Lisen.

”Här är klockan,” sade Johan Olof till Lisen; ”men icke må Lisen tro, att Erik slipper ifrån saken så lätt,” tillade han och såg på Erik, som sänkte hufvudet. Lisen fattade Johan Olofs hand, sägande:

”Du har varit mycket snäll, men du får ej vara sträng mot stackars Erik.”

”Det måste jag,” inföll Johan Olof. ”Erik har bedragit skräddaren, stulit klockan och blottställt sin syster, och för att han fortfarande skall få vara vår kamrat, måste han omtala alltsammans för sin morbror. Gör han det icke, uteslutes han ur Jeunesserorden och blir tvungen lämna skolan.”

Erik började storgråta.

”Morbror skall slå mig, och jag skall bli olycklig för hela lifvet. Kära Johan Olof, jag lofvar, att ...”

”Vi tro ej på dina löften, om du ej har mod att bekänna sanningen,” inföll Johan Olof, och med dessa ord

aflägsnade han sig från den förtviflade Erik.

Morgonen därpå hade Erik bekänt sanningen för sin morbror.

Jeunesserordens öfriga medlemmar lärde aldrig känna Eriks förseelse, utan fick han kvarstanna i förbundet, men stod under Johan Olofs stränga uppsikt.

Många år voro förflutna sedan detta tilldrog sig. Skolgossarna hade blifvit män i statens tjänst.

Kämpande mot fattigdomen, men kämpande med en varm förtröstan till Gud, hade Johan Olof segrande framgått på kunskapens väg. Då vi nu uppsöka honom, är det icke under hans mest lysande, men väl under hans *lyckligaste* period i lifvet.

Han var kyrkoherde i Solna, prisbelönt af Svenska Akademien och prisbelönt af svenska publiken.

Fortuna hade öppnat sina portar för honom, som så tåligt stridt mot alla de hinder fattigdomen lagt i hans väg. Hon började nu att slösa sin ynnest på honom.

Solna kyrka.

Johan Olof hade i ynglingaåren drömt om ett prästerligt kall på landet, ett fridfullt hem och en vacker verkningskrets. Drömmen var nu förverkligad.

En solig vårdag strömmade en mängd människor ut till Solna kyrka. Den vidt berömde kyrkoherden skulle predika. Bland dem som trängdes utanför kyrkdörren syntes tvenne kvinnor af olika samhällsställning. Den äldsta af dem åtföljdes af en betjänt, som gjorde allt för att bana väg åt ”nåden”, den andra, ung och blomstrande, armbågade sig fram själf. Deras sträfvanden kröntes slutligen med framgång; men då den gamla sjönk ned i en bänk, långt fram i kyrkan, stannade den unga helt anspråkslöst strax vid ingången och tycktes fullt belåten med sin plats. Med andäktig min böjde hon hufvudet och bad en varm bön.

Psalmen togs upp, orgeln brusade; altartjänsten förrättades; åter sjöngs en psalm, och till sist steg mannen upp på predikstolen. Allas hufvuden böjdes.

”I Guds Faders, Sonens och den Helige Andes namn”, ljöd det genom hvalfvet, och stämman ensam anslog alla själens strängar och tog åhörarnas uppmärksamhet i beslag.

Han var redan då sitt fäderneslands förste predikant och såsom talare var han i högsta grad märkvärdig. Begåfvad med stor människokännedom och ett rikt omfattande snille, ägde han förmågan att sant och rätt uppfatta lifvets olika förhållanden. Han tillämpade den Heliga skrift så att den tjänade till ledning och hugsvalelse. Med sin varma kärlek för det uppenbarade ordet, sitt människoälskande hjärta och sitt glödande nit, lyckades han hos sina åhörare kalla till lif den religiösa känslan, äfven om den en längre tid legat i dvala. De kallsinniga blefvo uppvärmda, de likgiltiga intresserade, när han för dem framställde det mänskliga lifvets förhållanden, så att de tjänade till väckelse och äfven till tröst.

Ofvanbeskrifna söndag talade han mot världsligt högmod, och åhörarna lyssnade med andlös uppmärksamhet, rädda att förlora det minsta ord eller tonfall i denna förunderliga stämma, som var så stark, så mäktig och ändå så mild och ljuf, att den gaf åt hans tal en gripande tydlighet, antingen det var straffande eller förlåtande. Det föreföll som Gud själf talat med den mannens tunga.

Så tyckte åtminstone de båda omnämnda kvinnorna.

Den ungas ansikte strålade af hänförelse, den äldres badade i tårar.

Predikan var slutad; prästen lämnade predikstolen och folket kyrkan.

Ute på kyrkogården stannade en stor mängd för att få se predikanten, då han aflägsnade sig. Ibland dessa befunno sig den gamla damen och den unga flickan.

Kyrkoherden trädde ut och den gamla gick honom till mötes, men den unga drog sig därvid tillbaka och hviskade vid sig själf:

”Hon är således personligen bekant med honom. – Nå väl, ett skäl till för mig att söka hjälp af honom. Han måste, han skall bistå mig; jag är viss därpå.” Ännu en blick kastade hon på de samtalande och aflägsnade sig sedan, följande människomassan bort från kyrkogården.

Johan Olof satt på aftonen i sitt hem med några vänner, som kommit på besök, då en tjänarinna tillkännagaf, att någon önskade tala med kyrkoherden.

Han gick genast för att höra hvad den besökande ville.

Flickan, som varit bland hans åhörare på förmiddagen, stod i salen. Då hon nu befann sig ansikte mot ansikte med den ryktbara predikanten, sänktes de lifliga ögonen och kindernas rosor försvunno.

”Ni har önskat tala vid mig,” utlät sig Johan Olof och såg på henne.

”Jag har visst det,” stammade flickan, ”men modet sviker mig och likväl vill jag ej vara rädd.”

”Viljan är oss en god hjälpare, tala därför utan fruktan,” sade Johan Olof med mild röst. Flickan fäste ögonen på honom.

”Jag har kommit för att kräfva ut en gammal fordran,” stammade hon.

”Af mig?” Johan Olof såg öfverraskad ut. ”Hvad är ert namn?”

”Maria Saxenberg!” Hon löste upp ett knyte, som hon haft i handen, och framtog en jacka. ”Herr kyrkoherden känner kanske igen den här, som skräddar Saxenberg i Falun för många år sedan förfärdigade åt en af edra skolkamrater? Den lämnades sedan igen för att återfå en för densamma pantsatt klocka.”

”Jag erinrar mig händelsen,” medgaf Johan Olof.

”Jag var då ett litet barn,” återtog Maria, ”men min syster har omtalat att herr kyrkoherden vid det tillfället gaf min far ett löfte.” Maria tystnade.

”Hvilket då, mitt barn?” frågade Johan Olof.

”Det att i ersättning, för hvad min far förlorade, läsa vissa timmar med min bror; men Lasse dog kort därefter och löftet blef ej löst.”

”Sant!” Johan Olof var intresserad af hvad vidare skulle följa.

”Min far fick ej någon ersättning. Er skuld står således kvar.”

”Jackan betaltes ju af Eriks morbror,” inföll Johan Olof.

”Nej. Löjtnanten kom endast till far för att i stränga ord tillrättavisa honom. Skulden är obetald.”

”Antag att så är, hvarför vänder ni er icke till honom, som beställde jackan?”

Flickan teg.

”Vore detta ej riktigast, eller har ni en annan åsikt om saken?” frågade Johan Olof vanligt.

”Nog har jag det,” utbrast hon, ”eljes hade jag ej kommit att bedja herr kyrkoherden infria *sitt* ord.”

”Och huru skall detta gå till?”

”Herr kyrkoherden skall läsa med mig i stället för med Lasse.”

”Och hvad skall jag läsa med er?”

”Allt, som kan förvandla mig från en okunnig till en kunnig flicka.”

”Det var mycket,” inföll Johan Olof.

”Ack, herr kyrkoherde, ni som är en Guds utkorade, bistå mig! Min far är död, min syster äfven. Jag står ensam i världen, jag är fattig och min själ längtar tillbaka till skolan. Min syster arbetade natt och dag för att jag skulle få lära, men hon dog och jag kom som kammarjungfru i ett förnämt hus. Jag kunde ej stanna, jag måste stilla min törst efter vetande, och jag står nu här, bönfallande att ni må hjälpa mig i min nöd.”

”Hvar bor ni?” frågade Johan Olof.

”Hos en vän till min aflidne syster, änkefru Qvist, som försörjer sig med linnesömnad. Jag hjälper henne att sy, och jag skall nog fortfarande skaffa mig mitt uppehälle, blott någon utväg lämnas mig att få läsa.”

Flickan nedsjönk på knä, sammanknäppte händerna och såg upp i Johan Olofs ansikte med bedjande blickar, tilläggande:

”Bad jag om bröd, gaf kyrkoherden mig det; nu hungrar min själ, låt den icke försmäkta.”

”Stig upp, barn,” sade Johan Olof allvarligt; ”inför Gud, icke inför människor skola vi knäböja. Vänd åter till ert hem! Jag skall infria mitt löfte.”

Efter ofvanbeskrifna händelse, hade några år förgått. Johan Olof var nu kyrkoherde i Adolf Fredriks församling och hans rykte alltjämt i stigande.

Bland hans allra ifrigaste beundrarinnor räknade sig Erik Bergpils moder, friherrinnan Bringenstjerna, och till hennes hus inbjöds den snillrike predikanten mycket flitigt. Där var vanligen ett utvaldt sällskap, och Johan Olof antog med nöje inbjudningarna, så ofta hans tid det medgaf.

Adolf Fredriks kyrka i Stockholm.

Det var en afton, då friherrinnan lyckats samla hos sig flera utmärkta personer och ibland dem Johan Olof, som alltid var den förnämste hedersgästen.

Alla voro samlade då friherrinnans dotter, majorskan Lisen Kronhammar, som några dagar förut anländt till hufvudstaden, inträdde åtföljd af man, tvenne halfvuxna döttrar jämte guvernant.

Friherrinnan hälsade på dem mycket vänligt; men då blicken stannade på guvernanten såg hon helt bestört ut.

”Mamsell Saxenberg, mina döttrars lärarinna,” presenterade majorskan.

Maria neg för den gamla damen, som endast genom en våldsam ansträngning lyckades få så mycken makt öfver sig, att hon kunde besvara hälsningen.

Häradshöfding Erik Bergpil, friherrinnans son i första giftet, fäste på systerbarnens lärarinna ett par ögon, strålande af glädje.

Sedan sällskapet druckit te, kom konversationen i gång och då föll samtalet på vittra ämnen. Johan Olof talade med värme och stor liflighet, de andra förvandladas då till åhörare. På deras ansikten återspeglades hänförelse och beundran. Man vågade icke andas af fruktan att förlora ett enda ord och man försattes i spänd väntan, då han gjorde en paus för att hämta andan. Hans tal liknade suset af örnens väldiga vingar, man förstummades, man häpnade och erkände sin egen ringhet inför denna gigantiska ande.

Supéen anmäldes, till sorg för de af samtalet lifligt intresserade åhörarna, och man begaf sig ut i matsalen.

Under supéen närmade sig friherrinnan sin dotter:

”Huru har Maria Saxenberg blifvit dina barns lärarinna?” frågade hon.

”Kyrkoherden skref och uppfordrade mig att antaga henne.”

”Är hon *hans* protegé!” utbrast friherrinnan.

”Hon är också ett utmärkt fruntimmer,” förklarade majorskan, ”känner mamma henne?”

”Något.” Friherrinnan aflägsnade sig.

Erik hade under tiden uppsökt Maria.

”Hvilken öfverraskning att återse dig, sedan långa år förgått, utan att du låtit mig höra något från dig.”

”Jag skref ju, att vi icke förr skulle återse hvarandra, än jag förskaffat mig den bildning, hvarefter min själ törstade,” sade Maria.

”Och huru har detta lyckats dig?”

”Genom *hans* godhet, som till mig betalat din skuld,” sade Maria och pekade på Johan Olof.

Innan vi gå vidare i denna lilla berättelse, är nödigt nämna, att friherrinnan Bringenstjerna, då hon gifte om sig, skilde barnen i det föregående giftet från sig. Hennes andra man hade fordrat detta offer, och den förälskade kvinnan bragte honom det. Barnen anförtroddes åt friherrinnans broder, löjtnant Skjöld, som var deras förmyndare. Löjtnanten, en sträng, men rättrådig man, sökte efter bästa förmåga fullgöra plikterna mot systerbarnen; men hans fru, som var hvarken rättrådig eller samvetsgrann, fullgjorde dem icke. Hon ansåg barnen som en tung börda och gjorde allt för att nedsätta dem i mannens ögon. Hon påstod, att de voro i högsta grad vanartiga, och denna åsikt sökte hon äfven bibringa mannen, men fick därvid alltid till svar:

”Bevisa hvad du säger, men så länge du ej kan detta, tror jag ej på dina uppgifter.”

Nu arbetade frun på att kunna öfverbevisa mannen om sanningen af sitt påstående, och när klockan saknades trodde hon sig ändtligen hafva fått ett talande bevis därpå. Till hennes sorg återfanns den och händelsen

ledde endast till, att mannen blef uppmärksam på, huru barnen behandlades.

Vid denna granskning upptäcktes, att de voro illa klädda och illa födda.

Deras ställning i morbroderns hus förändrades därefter helt och hållet.

När Lisen växt upp gjorde hon ett godt parti och blef bosatt i Östergötland. Erik tog hofrättsexamen och deras mor, som åter blifvit änka, beslöt att antaga en kammarjungfru som tillika kunde vara lektris och i nödfall ett sällskap under de ensliga stunderna. Hennes val föll på Maria Saxenberg.

Maria Saxenberg.

Den unga flickan hade ej innehaft sin plats många veckor, då Erik kom från en resa för att stanna en tid i sin mors hem. Han var i daglig beröring med Maria och sällskapade ofta långa stunder med henne utan att det väckte friherrinnans uppmärksamhet. Afståndet mellan hennes son och en tjänarinna var allt för stort att hon skulle anse sig hafva något att befara; men det hände likväl att Erik hos Maria upptäckte så många älskvärda egenskaper att han nu hos henne satte hjärtat i pant för sin kärlek, utan tanke på att någon skulle protestera mot pantsättningen.

En vacker dag upptäckte han den för sin mor. Friherrinnan blef uppbragt, gjorde föreställningar om olyckan att gifta sig under sitt stånd och förklarade till sist, att hon aldrig skulle gifva sin välsignelse till en dylik förening. Ett uppträde ägde rum som hade till följd att Erik reste bort mycket uppbragt på modern.

Samma dag lämnade Maria sin tjänst.

Maria skref till Erik att hon ämnade försöka att skaffa sig den bildning hon saknade och att de icke skulle träffas förr än detta lyckats henne.

År hade sedan dess förgått och nu först återsågo de hvarandra hos friherrinnan.

Farhågorna för det fruktade giftermålet vaknade ånyo hos friherrinnan med fördubblad styrka och plågade henne hela natten. På morgonen beslöt hon att vända sig till Johan Olof, för att erhålla hjälp mot den olycka, som hotade.

Friherrinnan besökte honom och gaf honom del af sina bekymmer, vädjande till honom som till sin jordiska försyn. Johan Olof åhörde helt tålmodigt den gamla damen.

”Tillåt, att jag erinrar friherrinnan om en liten händelse för omkring fyra år tillbaka,” sade han. ”Jag hade predikat i Solna och talat mot världsligt högmod. Efter gudstjänsten kom ni och tackade mig, ni önskade då, att jag en gång skulle ställa till eder en begäran, så att ni genom att bevilja den finge tillfälle visa mig er tacksamhet för de läror jag förkunnade. Samma dag kom Maria och bönföll, att jag skulle förhjälpa henne att få inhämta nödiga kunskaper för att blifva lärarinna. Hon åberopade ett löfte gifvet vid ett tillfälle, som Erik kanske kan omtala för er. Nu, fru friherrinna, åberopar jag ert ord och ber er bevilja hvad jag begär och med detsamma bevisa, att min predikan den omnämnda söndagen icke varit en ropandes röst i öknen, utan ord som burit frukt.”

”Och hvad begär min själasörjare?” frågade friherrinnan.

”Seger öfver det världsliga högmodet. Er välsignelse till Eriks och Marias förening. Hon är en så rikt begåfvad kvinna, att er sons lycka ej kan anförtros i bättre händer.”

Friherrinnan teg. Hon var upprörd och hon aflägsnade sig, utan att bevilja den begäran Johan Olof ställde till henne.

Den följande söndagen var hon i kyrkan, då han predikade och syntes mera upprörd än någonsin. Då hon gick bort från kyrkan bar hon sitt hufvud mindre högt än vanligt. På kyrkogården mötte hon Maria. Ett ögonblick betraktade de hvarandra, därefter räckte fri– ' herrinnan ut handen sägande:

”Blif min dotter; *han* har så önskat.”

Året därpå sammanvigdes Erik med Saxenbergs dotter af Johan Olof, och friherrinnan hviskade till sin själasörjare:

”Har jag nu bevisat, att kyrkoherdens predikan i Solna icke var en ropandes röst i öknen?”

”Ni har gjort er plikt,” blef hans svar.

————

Johan Olofs arbetsförmåga, klara blick, redbara och oegennyttiga karakter blefvo snart lika kända som hans storhet såsom predikant och skald. Han öfverhopades med ämbeten och uppdrag, hvilka alla voro hedersbetygelser, och så kom den dag, då det kallande ordet ljöd: ”Statt upp, gå in i den stora staden och predika den predikan jag dig säger.”

Johan Olof hade sjungit sina psalmer och hållit sina predikningar så att han uppväckt andakt och gudsfruktan hos svenska folket. Det var också med glädje och stolthet hufvudstaden hälsade honom såsom pastor primarius. Att lämna en teckning af hans verksamhet under den rad af år han beklädde denna befattning, vore att beskrifva en hel serie af förbättringar, som blefvo af honom utförda. Hvad kunna väl vi, med vår oförmåga, säga om en man, som jämte sitt snille besatt ett så stort praktiskt förstånd, att vi äfven i det verkliga lifvet, öfver

J. O. Wallin.

allt hvart vi blicka, möta minnen af honom, som i ensamhetens sköte lyssnade till andetonerna från höjden och sedan såsom David, med hög och gripande stämma upprepade dem för ett lyssnande folk. Vi kunna blott välsigna hans minne och beundra hans storhet. Vi lämna därför allt ordande om den förbindelse, hvaruti svenska folket står till den skald, som diktat ”Dödens ängel”, ”Enslingen”, ”Försakelsen”, ”Uppfostran”, ”Hemsjukan” m. fl. prof på en så hög begåfning, att den städse öfver våra hjärtan skall utöfva ett stort inflytande.

Storkyrkan i Stockholm.

Johan Olof hade redan länge beklädt sitt ämbete såsom pastor primarius, då han en dag bevistade ett af förhören med läsbarnen, som en af adjunkterna i Storkyrkoförsamlingen höll.

Med händerna sammanknäppta öfver kryckan på sin käpp och hakan stödd mot dem följde han förhöret.

Ibland nattvardsbarnen var det i synnerhet en flicka, som öfverraskade genom de klara och bestämda svar, hon gaf. Hon var liten till växten, tarfligt klädd och hade sin plats på en af de sista bänkarna. De främsta upptogos af adelsdöttrarna, de därnäst af rika mans barn och sedan kommo de obemedlade och de lägre klasserna.

Förhöret var slutadt. Johan Olof läste själf en bön och det på ett sätt, att de ungas hjärtan slogo af djup andakt. Vördnadsfullt nigande, beredde sig barnen att gå, då Johan Olof tillsade dem att stanna. Han vinkade till sig adjunkten, som äfven hade hofpredikants titel, och sade med låg röst till honom:

”Med förvåning finner jag att hofpredikanten placerat barnen efter föräldrarnas rang, här finnas endast

nattvardsbarn och läraren har blott lärjungarnas kunskapsmått att rätta sig efter. En omflyttning måste därför ske.”

Hofpredikanten bugade sig och Johan Olof placerade nu fröknar, mamseller och folkets barn om hvarandra, utan afseende på sammhällsställning.

Den enkelt klädda flickan kom bland de högsta.

Då hon därefter passerade förbi Johan Olof, för att gå, kallade han henne till sig:

”Hvad är ditt namn, barn?” frågade han.

”Johanna Bergpil.”

”Bergpil,” upprepade Johan Olof. ”Hvad är din far?”

”Han var domare, men är död sedan flera år.”

”Hette han Erik Bergpil?”

”Ja, och min mamma heter Maria Saxenberg.”

Det drog som en ljusning öfver Johan Olofs bleka, om sjuklighet talande ansikte. Han gjorde ännu några frågor och fick veta att Erik vid sin död ej lämnat något efter sig.

Maria försörjde sig och sina barn med öfversättningar.

Johan Olof bad Johanna, att hon till sin mor skulle framföra de hjärtligaste hälsningar från honom.

Några dagar därefter uppsökte han Eriks änka, och Maria omtalade nu för sin ädle välgörare, att hon såsom maka varit och som mor var mycket lycklig. Hennes enda sorg utgjordes af omöjligheten att kunna bekosta utgifterna för barnens uppfostran. Hvarifrån erhålla hjälp till äldste sonens studier, då han tagit studentexamen?

”Min snälla Maria, anförtro den saken uti Herrans hand,” sade Johan Olof, då han tog afsked af sin forna skyddsling.

All den stilla, obemärkta, husliga lycka Johan Olof i yngre åren drömt om, men själf aldrig fått smaka, återfann han i Marias hem, och han återkom till henne så ofta hans strängt upptagna tid det medgaf.

När Johanna hade gått till Herrans nattvard, åtog sig Johan Olof att bekosta fullbordandet af hennes musikaliska uppfostran. Han iklädde sig äfven utgifterna för äldste sonen.

Johan Olofs skyddsling tog graden, ingick på den prästerliga banan, blef några år därefter en af hufvudstadens mest eftersökte predikanter och har såsom sådan utgifvit åtskilliga religiösa skrifter. Johanna har såsom skicklig pianist gjort sig känd inom den musikaliska världen, och mången utländsk roman och följetong, som under trettio- och början af fyrtiotalet utkom på vårt språk, var öfversatt af Maria.

Och nu ett slutord om Johan Olof.

Aldrig har i vårt land någon utnämning blifvit hälsad med så allmän glädje som Johan Olof Wallins, då han kallades att vara ”svenska kyrkans öfverstepräst och främste man”; aldrig har en så allmän sorg blifvit spord i Svea rike som den, då han två år därefter nedlade sina ämbeten, för att lyda en högre kallelse.

Ett sorgtåg liknande det som till grafven följde den älskade läraren, den beundrade skalden, den oöfverträfflige predikanten och den store psalmsångaren, hade Stockholms invånare aldrig förr skådat.

Hufvudstadens befolkning hade gått att under sorg och saknad med ”cypresser och lager” beströ sin älsklings grift på Nya kyrkogården. Samma kyrkogård *han* invigt till de dödas hvilorum. När man nu färdas dit är det för att stanna vid hans graf och rätt lifligt känna: ”Han är ej död, han slumrar”, hans ande är när oss och skall så blifva så länge tonerna från Davidsharpan i Norden höja våra hjärtan till Gud.

J. O. Wallins grafvård å Nya kyrkogården vid Stocholm.